

शिरम् UNĀDIS. 4, 193. n. 1) *Kopf, Haupt* (AK. 2, 6, 2, 46. H. 566. an. 2, 593. MED. S. 40. HALĀJ. 2, 363. 5, 13); *das Oberste, Erste* (प्रधान TRIK. 3, 3, 452. H. an. MED.); *oberes Ende, Spitze* (TRIK.). RV. 2, 20, 6. 3, 31, 12. 4, 18, 9. 8, 80, 5. 10, 27, 13. AV. 6, 49, 2. अथर्वणः 10, 2, 27. VS. 11, 57. यज्ञस्य AIR. BR. 1, 25, 2, 21. TS. 2, 5, 24, 7. 6, 2, 5. राज्ञाम् CAT. BR. 13, 3, 2, 10. 14, 1, 2, 23. शिरसा यूपमुज्जिह्वीते KĀTJ. ÇR. 14, 5, 10. ÂCV. GRHJ. 1, 17, 7. घृतं ÂCV. ÇR. 5, 12, 3. कुशलीकृतं GRHJ. 1, 19, 10. अर्धशिरसि in der Mitte des Kopfes 4, 8, 15. सीता° KAUC. 20. वल्मीक° 21. मुञ्ज° 23. शिरसि (der Vēdi) गायत्रं गयेत् LĀTJ. 1, 3, 11. 20. आकृवनीयाभि° dessen Kopf dem Âhavanija zugekehrt ist ÂCV. GRHJ. 4, 2, 15. अभिशिरोऽयं GONU. 2, 9, 12. — M. 2, 60. शव° 11, 72. कीटो ऽपि सुमनःसङ्गादारोहति सतां शिरः SPR. (II) 1782. पलित 3275. fg. MEGR. 7. ÇIK. 183. ÇIC. 9, 3. VARĀH. BRH. S. 5, 4. 50, 11. VET. in LA. (III) 13, 14. BULG. P. 4, 7, 3. शिरसो ऽस्थि HALĀJ. 3, 11. शिरोदेश 2, 112. unter den स्थानानि वर्णानाम् (प्रातिश्रुतकानि) ÇIKSHĀ 13 in Ind. St. 4, 107. TS. PRĀT. 2, 3. 23, 10. प्राणिपतित° VARĀH. BRH. S. 43, 60. °संधि 82, 4. वेष्टित° adj. M. 3, 238. सु° adj. R. 1, 1, 12. सप्त° adj. 4, 33, 41. द्वि° adj. PANĒAT. 251, 24. सक्तम्° adj. BULG. P. 3, 26, 25. उत्सङ्गे ऽस्याः शिरः कृत्वा MBH. 1, 1883. आकृप्य केशेषु शिरः KATHĀS. 18, 174. न संकृताभ्यां पाणिभ्यां कण्डूयेदात्मनः शिरः M. 4, 82. पुत्रदारस्य वाप्येन शिरासि स्पर्शयेत् 8, 114. शिराभिन्ना Ind. St. 1, 383. भिन्नशिरोदेहाः (so ed. Bomb.) MBH. 1, 8319. शिरःप्रहेतुं खड्गेन 3, 3046. शिरसप्रहेतनम् SPR. (II) 3312. VARĀH. BRH. S. 5, 1. येन वृत्रशिरो कर्ता BULG. P. 6, 9, 53. अहमपि शिरो ददामि (vgl. शिरःप्रदानं VET. in LA. 33, 1. न धारयति यः शिरः wer den Kopf nicht halten kann SUGR. 4, 115, 11. शिरो वक्षामि चेष्टवात्तवाहं देव गर्विता ich trage den Kopf hoch, bin stolz HARIV. 7103. शिरासि गर्विताम्युक्तः 8321. इतरो वर्तयेच्छिरः halte den Kopf hin so v. a. erkläre sich zur Strafe bereit JĀG. 2, 96; vgl. unter वर्त् caus. 8) und शिरोवर्तिन्. सिद्धार्थश्च शिरसा धारयेत् SUGR. 4, 74, 17. शिरसा विधृताः (केशाः, सेवकाः) SPR. 2983. शिरसा शिलाम्। विधृत् MĀRK. P. 14, 77. fg. भार्या शिरसावकृत् (अकरोत् v. l.) SPR. (II) 4239. तामाज्ञा शिरसा कृत्वा (als Zeichen von Ehrerbietung) MBH. 4, 1147. शिरोभिस्ते गृहीत्वोर्वीम् M. 8, 256. यावन्न चरणौ धातुः — शिरसा प्रग्रहोष्यामि R. 2, 99, 7. 101, 15. शिरसा च महीं ययौ 1, 9, 67. शिरसा प्रणतः 37, 18. प्रणम्य शिरसा भूमौ 4, 43, 51. VET. in LA. (III) 1, 2. निपत्य शिरसा R. 2, 96, 57. प्राणिपत्य VIKR. 3, 12. अभिवादये (so ed. Bomb.) त्वां शिरसा MBH. 3, 1836. शिरसाभ्यगमत् (अभ्यनमत् INDR. 2, 19) 1774. शिरसा याचितो मया R. 2, 101, 13. 4, 9, 6. पादयोः शिरसा गतः 2, 96, 49. प्रहारान् — शिरसि विवर्जयेत् M. 4, 83. शिरसि oder शिरसु कर् RĀTJ. ÇR. 13, 3, 19. R. 5, 32, 46. शिरसि स्थितः (चूडामणिः) HALĀJ. 2, 409. दास्यं च शिरसि स्थितम् über Jmdes Kopfe hängend so v. a. nahe bevorstehend SPR. (II) 2398. यातनाः शिरसि स्थिताः PANĒAR. 4, 3, 204. धन्यानां शिरसि स्थिताः so v. a. hoch über allen Glücklichen stehend SPR. (II) 5369. शिरोगत, शिरःस्थित ÇIKSHĀ 37 in Ind. St. 4, 108. शिरोधरणीय DĪRĀTAS. 67, 14. — पर्वतस्य मच्छिरः Gipfel MBH. 4, 830. 8, 4803. ad MEGR. 18. ÇIC. 4, 54. KIR. 5, 17. VARĀH. BRH. S. 9, 39. LA. (III) 90, 16. BULG. P. 5, 17, 8. eines Baumes AK. 2, 4, 2, 12. H. 1121. MED. HALĀJ. 2, 26. R. 3, 22, 17. BULG. P. 5, 16, 17. — नत्त्रशिरसि HARIV. 12239. AK. 1, 1, 2, 25. उत्का शिरसि विशाला प्रतनुपुच्छा VARĀH. BRH. S. 33, 8. das obere Ende

einer Blattstelle VARĀH. BRH. S. 79, 10. eines Balkens PANĒAT. ed. ORN. 6, 3. घडुष्ठ° BULG. P. 3, 13, 22. मङ्गिनी° H. 878. सैन्यशिरसि an der Spitze PRAB. 83, 19. रणशिरसि ÇĀK. 137. 183. SPR. (II) 3093. समरशिरसि KATHĀS. 48, 138. संग्रामशिरसो मध्ये MBH. 4, 1131. 6, 4041. = सेनाय MED. = सेनाग्रभाग (so ist zu lesen) H. an. सरःशिरसि PANĒAR. 1, 3, 56. मनोवेदशिरासि Anfang (eines Liedes, Spruches) VARĀH. BRH. S. 46, 73. BULG. P. 5, 9, 5. NRS. TĀP. UP. in Ind. St. 9, 91. WEBER, RĀMAT. UP. 303. — सोष्य° Haupt in übertr. Bed. (= प्रधान Comm.) BULG. P. 5, 14, 44. — 2) N. eines Sāman PANĒAV. BR. 5, 1, 2. LĀTJ. 6, 2, 5. 10, 9, 3. — 3) N. pr. eines Berges TĀRAN. 3. — Vgl. अ०, अथर्व०, अथ०, अथक्० (auch M. 3, 249. 8, 94. 11, 73. R. 1, 60, 17), अथ०, उच्चैः०, कपाल०, कूर्च०, जालु०, त्रि०, दश०, पुरुष०, पृथु०, प्रत्यक्०, वृक्षस्पति०, वृक्ष०, भुज०, महा०, मृग०, रथ०, वाजि०, वि०, वेद०, शक्र०, शङ्ख०, शालि०, श्रुति०, स्कन्ध०, शैरसि, शीर्ष. शीर्षन् und मूर्धन्.

शिरस = शिरस् Kopf in सक्तशिरसोदर MBH. 13, 853.

शिरसिज (शि०, loc. von शिरस्, + ङ) m. Kopfsaar HALĀJ. 2, 375. ÇIC. 7, 62. am Ende eines adj. comp. f. शिरा PANĒAT. ed. ORN. 49, 23.

शिरसिरुह m. dass. ÇABDAR. im ÇKDR.

शिरस्क (von शिरस्) 1) am Ende eines adj. comp. (f. शिरा) शि० MBH. 3, 15745. अथक्० SUGR. 4, 359, 7. उन्नमित० 8. 9. पूर्व० (प्रतिमा) VARĀH. BRH. S. 60, 10. उभय० (उत्का) 33, 9. द्वि० (खर्गरी) 34, 58. विभूषित० (कृत्) 73, 5. सप्रणवसव्याहृतिसशिरस्कगायत्रीभिः KULL. zu M. 2, 83. कमलशिरस्कव n. nom. abstr. TS. PRĀT. 20, 12. Comm. Vgl. वि०. — 2) n. Helm H. 768.

शिरस्तम् (von शिरस्) adv. aus dem Kopfe: उदित KUMĀRAS. 3, 49. vom Kopfe her: पप्रपति° SPR. 2982. vom Kopfe an ÂCV. GRHJ. 4, 8, 8. KAUC. 7. zu Häupten: निधा PĀR. GRHJ. 1, 16.

शिरस्त्र (शिरस् + त्र) n. Helm AK. 2, 8, 2, 32. HĀR. 73. RAGH. 7, 46. 59. RĀGĀ-TAN. 3, 342.

शिरस्त्राण n. dass. H. 768. MBH. 4, 1755. 6, 2523. 2843. 7, 74. 14, 2315. HARIV. 13739. R. 3, 33, 36. 6, 70, 40. RAGH. 4, 64. Verz. d. Oxf. H. 103, b, 33.

शिरस्पद im Gegens. zu अथस्पद P. 8, 3, 47.

शिरस्यु० स्पति = शिर इच्छति P. 6, 1, 61. Schol.

शिरस्य० adj. = शिर इव gaṇa शाखादि zu P. 5, 3, 103. शिरस्याः केशाः P. 6, 1, 61. VĀRTT. 1. शीर्षणशिरस्यौ विशदे कचे AK. 2, 6, 2, 49. H. 570. शिरःस्थान n. Hauptort: मरुभूमेः MBH. 3, 15365.

शिरःस्नात adj. der sich den Kopf gereinigt hat M. 4, 83 (= MBH. 13, 5024, wo die ed. Bomb. शिरस्नातस्तु st. शिरःस्नातेश्च der ed. Calc. liest). MBH. 13, 5081.

शिरःस्नान n. eine Tinctur zur Reinigung des Kopfes VARĀH. BRH. S. 77, 4. 5.

शिरिं UNĀDIS. 4, 142. m. = कृत्स्न UśĀVAL. = शलभ Schol. zu UP. 4, 144. = खड्ग, शर, हस्ति UNĀDIS. im ÇKDR.

शिरिणा f. Nacht nach NAIGH. 1, 7. शिरिणायां चिदकुना मकैभिरपरीवृता वसति प्रचेताः RV. 2, 10, 3. wohl Verschlag, Kammer, cella; vgl. शरणा und शर्वरी.

शिरिंम्बिठ m. nach JĀSKA so v. a. Wolke NAIGH. 4, 3. NĀR. 6, 30. RV. 10, 155, 1. Nach RV. ANUKR. N. pr. des Verfassers des angegebenen